

Turun ja Kaarinan
seurakuntayhtymä

Rakennusperintö ja muuttuvat julkiset palvelut

7.10.2021

kiinteistöjohtaja
Seppo Kosola

KIRKKOLAKI 14 LUKU

1 §

Kirkko

- Seurakunnalla tulee olla kirkko. Kirkkojärjestyksessä määrätään, milloin seurakunnat voivat käyttää kirkkoa yhteisesti, tai käyttää kirkkona muuta kuin seurakunnan kirkkoa.

2 §

Kirkolliset rakennukset ja päätöksen alistaminen

- Kirkollisia rakennuksia ovat kirkot ja kellotapulit, siunaus- ja hautakappelit sekä hautausmaalla olevat niihin rinnastettavat rakennukset.
- Kirkkopihan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin sekä sankarihautausmaahan sovelletaan, mitä kirkollisista rakennuksista säädetään.
- Kirkkovaltuuston päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi, jos se koskee:
 - 1) uuden kirkon tai siunauskappelin rakentamista tai hankkimista;
 - 2) muun rakennuksen muuttamista kirkoksi tai siunauskappeliksi;
 - 3) kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista tai purkamista taikka sen käyttötarkoituksen muuttamista;
 - 4) kirkon käyttämättä jättämistä.

3 §

Kirkonmaa ja sen luovuttaminen

- Seurakunnan kirkon omana oleva kirkonmaa on säilytettävä ja sitä on käytettävä seurakunnan kirkon tarpeisiin. Kirkkovaltuusto voi päättää kirkonmaan luovuttamisesta vain, jos se on kirkkorakennuksen ylläpitämiseksi välttämätöntä tai jos siihen on muita erityisen painavia syitä. Kirkkovaltuuston päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

4 §

Muun kiinteistön luovuttaminen

- Kirkkovaltuuston päätös, joka koskee seurakunnan kiinteän omaisuuden myymistä, vaihtamista tai muuta luovuttamista, on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.
- Kirkonmaan ja seurakunnan kiinteän omaisuuden vuokraamista koskeva päätös on alistettava tuomiokapitulin vahvistettavaksi, jos vuokra-aika on yli 10 vuotta.

5 §

Kirkollisen rakennuksen suojelu

- **Kirkollisen rakennuksen suojelun tavoitteena on turvata kirkollinen rakennettu kulttuuriympäristö osana kulttuuriperintöä, vaalia sen ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä.**
- **Kirkollinen rakennus, joka on rakennettu ennen vuotta 1917, on suojeltu suoraan lain nojalla.** Kirkkohallitus voi määrätä tätä myöhemmin käyttöön otetun kirkollisen rakennuksen suojeltavaksi, jos suojelu on perusteltua rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan tai erityisten ympäristöarvojen kannalta. Kirkkohallitus päättää suojelusta omasta, seurakunnan, tuomiokapitulin tai Museoviraston aloitteesta.
- Rakennuksen suojelu käsittää myös sen kiinteän sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen pihapiirin.

5 a §

Lausunnot

- Seurakunnan tai seurakuntayhtymän on ennen päätöksen tekemistä varattava Museovirastolle tilaisuus antaa asiasta lausunto, jos päätös koskee suojellun tai sellaisen kirkollisen rakennuksen, jonka **käyttöön ottamisesta on kulunut 50 vuotta**, olennaista muuttamista tai purkamista taikka käyttötarkoituksen muuttamista. Lausunto on pyydettävä jo asiaa koskevasta suunnitelmasta.
- Museovirasto voi antaa ohjeita suojeltua kirkollista rakennusta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta.

5 b §

Päätös kirkollisen rakennuksen suojelun lakkaamisesta

- Kirkkohallitus voi päättää, ettei kirkollista rakennusta enää ole pidettävä suojeltuna, jos:
 - 1) Rakennus on sillä tavoin vahingoittunut, ettei sitä voida saattaa ennalleen;
 - 2) Seurakunnalla on useita kirkollisia rakennuksia eikä sillä ole tarvetta toiminnassaan enää käyttää omistamaansa suojeltua kirkollista rakennusta;
 - 3) Rakennuksen suojeleminen ei ole muusta erityisestä syystä enää perusteltua.
- Kirkkohallituksen päätöksestä tulee viipymättä ilmoittaa asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä kirkollisen rakennuksen sijaintikunnalle.

KIRKON VIHKimINEN

- Kirkko tulee vihkiä
- Kirkon vihkimisen voi vahvistaa Opetus- ja kulttuuriministeriössä, jolloin siitä vasta tulee kirkollinen rakennus.

SEURAKUNTIEN RAKENNUSKANTA

- Seurakuntien rakennuskanta koostuu:
 - kirkoista ja kappeleista
 - seurakuntakeskuksista ja –kodeista
 - leirialueista

Kirkot ja kappelit

- Kirkot jakaantuvat pääpiirteittäin kahteen erilaiseen rakennuskantaan:
 - suojellut, ns. vanhat kirkot, jotka rakennettu ennen vuotta 1917
 - modernit kirkot eli 1960-luvulla ja sen jälkeen rakennetut kirkot

Seurakuntakeskukset ja -kodit

- Seurakuntakeskukset rakennettu tyypillisesti 1960-luvun jälkeen. Ne sisältävät yleensä kirkkosalin, erilaisia kokoontumistiloja, nuoriso- ja päiväkerhotiloja, keittiön, vastaanottotiloja jne. Rakennukset ovat laajuudeltaan n. 1.000–3.000 m²
- Seurakuntakoteja rakennettiin voimakkaan kaupungistumisen aikana eri lähiöihin. Rakennukset sisältävät yleensä kokoontumistiloja, nuoriso- ja päiväkerhotiloja, vastaanottotiloja. Laajuudeltaan seurakuntakodit ovat n. 300–600 m².

Seurakuntien haasteet rakennuskannan suhteen tulevaisuudessa

- Rakennuskanta on iäkästä.
- Korjausvelkaa on runsaasti.
- Rakennuksia on liian paljon.
- Rakennuksia on väärissä paikoissa.
- Rakennusten käytölle asetetaan uusia vaatimuksia.
- Osa rakennuksista osittain esteellisiä ja esteettömyyden saavuttaminen haastavaa.
- Rakennuksia merkitään suojeltaviksi hallitsemattomasti.

Miten haasteita pyritään ratkaisemaan

- Osasta rakennuskannasta luovutaan:
 - Myymällä
 - vuokraamalla
 - purkamalla ja mahdollisesti kaavoittamalla tontti uuteen käyttötarkoitukseen
- Korjaukset ja kehittäminen keskitetään pääkiinteistöihin:
 - seurakuntien pääkirkot ja siunauskappelit
 - keskeisellä paikalla olevat hyväkuntoiset seurakuntakeskukset ja -kodit
- Tehdään toiminnan vaatimat muutokset, jolloin rakennus ”saa uuden elämän”:
 - poistetaan esteellisyydet
 - erilaisia elämyksiä mahdollistavat kokoontumistilat
 - tilat varustetaan kokoontumisten ja tiedottamisen vaativilla laitteilla

Esteet haasteiden voittamiseen

- Päätöksenteon vaikeus:
 - Oma päätöksenteko
 - Ei olla totuttu luopumaan vanhoista tutuista tiloista
 - Kirkkolaki jäykkä erilaisine alistamispöytäkirjoineen; lopullinen päätös vahvistetaan vasta kirkkohallituksessa ja siihen kuluu aikaa
 - Ulkopuolinen päätöksenteko
 - yleinen mielipide usein vastustaa seurakuntien tilojen muuttamista tai purkamista
 - museo, ELY-keskus ja muut viranomaiset suhtautuvat muutoksiin kriittisesti
 - erilaiset yhdistykset, aktiivit henkilöt yms. vastustavat muutoksia ympäristöön ja varsinkin omaan asuinympäristöönsä
 - Rakennusten hallitsematon suojeleminen kaavoitusten eri vaiheissa ilman, että seurakuntia kuullaan ennen suojeluesityksiä
 - Rahavarojen puuttuminen muutosten toteuttamiseksi

Positiiviset seuraukset, mikäli muutokset saadaan toteutettua

- Evankelis-luterilaisen kirkon perintö säilyy ja vahvistuu
- Rakennukset vilkkaassa käytössä
- Jäljelle jäävät rakennukset pystytään pitämään kunnossa
- Rakennusten uudistaminen toiminnan vaatimusten mukaisesti luo uutta kirkollista rakennusperintöä
- Ei vajaakäyttöisiä eikä huonokuntoisia rakennuksia; eli ei ”kummitustaloja”

Esimerkki: Turun tuomiokirkko

- Rakennettu periaatteessa viidessä eri vaiheessa eri vuosisatojen aikana:
 - Vanhin osa sakaristo rakennettu 1290-luvulla
 - 1300-luvun alkupuolella kirkkosalin keski- ja sivulaivat
 - 1300-luvun loppupuolella kirkon etuosa ja Mikael Agricolan kappeli
 - 1400-luvun ja 1500-luvun alkupuolelta peräisin olevat osat; sivukappelit ja pääkuori
 - Uudelta ajalta peräisin oleva osa; Kankaisten kappeli

Esimerkki: Turun tuomiokirkko

- Kirkkoa on kuitenkin käytännössä koko ajan korjattu ja laajennettu ja uudistettu vuosisatojen aikana; mm. kirkon torni ja vesikatto ovat palaneet ja tuhoutuneet useita kertoja ja rakennettu eri materiaaleista aina uudelleen.
- Viimeinen suuri korjaus oli 1970-luvulla.
- Nyt 50 vuoden kuluttua on edessä jälleen korjaus; korjauksen pääpaino on toiminnallisuuden parantamisessa ja talotekniikan uusimisessa. Rakenteiltaan kirkko on hyvässä kunnossa.
- Syntyykö uutta rakennusperintöä?